

गोदावरी नगरपालिका

बज्रबाराही, ललितपुर

बाल अधिकार समिति संचालन कार्यबिधि, २०७६

प्रस्तावना :

गोदावरी नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका बालबालिकामा पर्न सक्ने जोखिम न्यूनिकरण तथा बालबालिकाहरुको अधिकार स्थापित गर्नको निमित्त नेपाल संबिधान २०७२ को धारा ३९, बालबालिका ऐन २०७५को दफा ६० र स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा १०२ बमोजिम यो कार्यविधि निर्माण गर्न वाञ्छनिय भएकोले निर्माण गरी कार्यपालिकाबाट पारित गरी लागु गरिएको छ ।

परिच्छेद १

संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

- १)यो कार्यविधिको नाम गोदावरी नगरपालिका बाल अधिकार समिति कार्य संचालन कार्यविधि २०७६ रहनेछ ।
- २) परिभाषा :- विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा
- क) गैर सरकारी संघसंस्था :-सरकारको स्वामित्व नभएको र सरकारको कार्यलाई सहयोग गर्ने खुलेको संस्था
- ख) बाल अधिकार कर्मी :-बालबालिकाहरुको हितको सम्बन्धमा कार्यगर्ने ब्यक्ति वा संघ संस्था
- ग) बाल मनोबिज्ञ :-बालबालिकाहरुको मनोबिज्ञान सम्बन्धमा बिज्ञता हासिल गरेको ब्यक्ति
- घ) बाल अधिकार बिज्ञ :-बालबालिकाहरुको हक अधिकार सम्बन्धमा ज्ञान हुनुका साथै बालअधिकारको सम्बन्धमा पैरबी गर्ने ब्यक्ति
- ङ) बाल संजाल :बालबालिकाहरुको प्रतिनिधिहरुको प्रतिनिधित्व भई तयार भएको संस्था
- च) सस्थागत बिद्यालय :नेपाल सरकारबाट नियमित रुपमा अनुदान नपाउने गरी अनुमति वा स्वीकृत प्राप्त बिद्यालयलाई जनाउने छ ।
- छ)विशेष संरक्षण : अभिभावकको संरक्षण नपाएका र संरक्षणका लागि राज्यको सहयोग आवश्यकता भएको बालबालिकाहरुलाई जनाउनेछ ।
- ज) अभिभावक बिहिन: बाबु आमा वा अभिभावकत्व नभएका बालबालिकाहरुलाई जनाउने छ ।

परिच्छेद २

उद्देश्य :- बाल बालिकाको सर्वोत्तम हित हुने गरी बालअधिकारलाई सुनिश्चित गर्न र असल नागरिक निर्माण गर्न

परिच्छेद ३

नगर बालअधिकार समिति गठन तथा काम कर्तब्यर अधिकार

१) नगर बाल अधिकार समिति

- (क) नगर उप प्रमुख वा निजले तोकिएको नगरकार्यपालिकाको सदस्य - अध्यक्ष
- (ख) सामाजिक विकास समितिको संयोजक : सदस्य
- (ग) बालअधिकारको क्षेत्रमा काम गर्ने गैर सरकारी संस्थाको प्रतिनिधिमध्ये अध्यक्षबाट मनोनित एक जना : सदस्य
- (घ) नगर क्षेत्रभित्रको बालअधिकारकर्मीहरु मध्येबाट अध्यक्षले मनोनित गरेको एक जना : सदस्य
- (ङ) नगरक्षेत्र भित्रको बालगृहको प्रतिनिधिहरु मध्येबाट छनौट भई आएको एक जना :सदस्य
- (च) नगरक्षेत्र भित्रको सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक महासंघको अध्यक्ष वा निजले तोकिएका प्रतिनिधि : सदस्य
- (छ) नगर शिक्षा शाखा प्रमुख वा निजले तोकिएको प्रतिनिधि: सदस्य
- (ज) नगर स्वास्थ्य शाखा प्रमुख वा निजले तोकिएको प्रतिनिधि: सदस्य
- (झ) नगर बाल संजाल प्रतिनिधि २ जना (१ बालक, १ बालिका) - सदस्य

(ज) दलित, आदिवासी जनजाती, पिछडा वर्ग सिमान्त कृत समुदायहरु मध्येबाट अध्यक्षले मनोनित गरेको एक जना प्रतिनिधि : सदस्य

(ट) नगरक्षेत्र भित्र संचालित संस्थागत विद्यालयका सस्थापकहरु मध्येबाट नगर बालअधिकार समितिले मनोनित गरेको प्रतिनिधि एक जना : सदस्य

ठ) बाल मनोविज्ञान वा विभिन्न क्षेत्रमा विज्ञता हासिल गरेका व्यक्तिहरु मध्येबाट अध्यक्षले बढीमा दुई जना प्रतिनिधि मनोनित गर्न सकिने छ ।

(ड) महिला तथा बालबालिका शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव
आमन्त्रित :नगर प्रमुख , प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत आमन्त्रितको रुपमा रहनु हुनेछ ।

२) नगर बालअधिकार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

क) बालबालिकाहरुको हक हित संरक्षणका लागि नीति,निर्माण मापदण्ड, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ।

(ख) विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका बालबालिकाको(हिंसा, दुर्व्यवहार, बेचबिखनको जोखिममा रहेका,अभिभावक गुमाएका, विपद्मा परेका, पारिवारिक आर्थिक अवस्था कमजोर भएका, अपाङ्ग भएका) पहिचान गर्ने र अन्तरिम संरक्षणको व्यवस्था गर्ने/गराउने ।

(ग) बाल अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धनका निमित्त चेतना अभिवृद्धि गर्ने, गराउने ।

(घ) बाल अधिकारकाको क्षेत्रमा काम गर्ने सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरु बीच समन्वय गर्ने

(ङ) बाल न्याय सम्बन्धी सेवा प्रदान गर्ने व्यक्ति वा संस्था एवं निकायहरुको सूची तयार पार्ने ।

२.१ बैठक सम्बन्धी व्यवस्था

नगर बालअधिकार समितिको महिनामा कम्तीमा एक पटक बैठक बस्नु पर्नेछ ।

२.२ अनुगमन प्रतिवेदन र सजाय सम्बन्धी व्यवस्था

क)नगर बालअधिकार समितिले वर्षमा कम्तीमा दुई पटक अनुगमन गर्नु पर्ने छ ।

ख) अनुगमन गर्दा न्यूनतम् मापदण्ड पुरा नगरेका बालगृहहरुलाई सुधारको लागि निर्देशन दिने १५ दिन भित्र लिखित जवाफ माग गर्ने, सुधारको लागि बढीमा तीन महिनाको समय प्रदान गर्ने एवं निर्देशन पालना नगरेमा कारवाही स्वरुप बालबालिकाहरुको उद्धार गरी सो संस्था दर्ता खारेजीको समेत सिफारिस गर्न सकिनेछ ।

२.३ शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था

बालगृहको दर्ता/ दर्ता नबिकरण शुल्क नगरकार्यपालिकाले तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२.४ बालबालिका उद्धार सम्बन्धी व्यवस्था

सडक बालबालिका, घरेलु बालश्रम तथा हिंसामा रहेका बालबालिकाहरुको उद्धार गरी पुर्नस्थापनाको लागि आवश्यक कार्य गरिनेछ ।

परिच्छेद ४

वडा बालअधिकार समिति गठन तथा काम कर्तव्य र अधिकार

४.१) वडा बाल अधिकार समिति

क) वडा अध्यक्ष वा निजले तोकिएको वडा सदस्य - अध्यक्ष

ख) वडाभित्रका सामूदायीक विद्यालयहरुका प्रधानाध्यापकहरु मध्येबाट अध्यक्षले तोकिएको १ जना - सदस्य

ग) वडा स्वास्थ्य चौकी प्रमुख वा निजले तोकिएको प्रतिनिधि एक जना - सदस्य

घ) बालबालिकाको क्षेत्रमा कार्य गर्ने गैर सरकारी संस्थाको स्थानीय प्रतिनिधि वा सोहि क्षेत्रमा कार्य गर्ने व्यक्ति मध्येबाट अध्यक्षले तोकिएका १ जना - सदस्य

ड) महिला समुह वा आमा समुह बाट १ जना - सदस्य

छ) वडाभित्रका बाल संजालको प्रतिनिधिहरु मध्येबाट २ जना (१ बालक, १ बालिका) - सदस्य

ज) आदिवासी ,जनजाती,दलित, पिछडा वर्ग, सिमान्तकृत समुदायहरु मध्येबाट अध्यक्षले मनोनित गरेको १जना प्रतिनिधि- सदस्य

झ) वडा महिला स्वयम सेविका मध्ये अध्यक्षले मनोनित गरेको एक जना : सदस्य

भ) वडा कार्यालय सचिव : सदस्य सचिव

पुनश्च : वडा बाल अधिकार समितिमा बाल मनोविज्ञ, विभिन्न क्षेत्रमा विज्ञता हासिल गरेका व्यक्तिहरु मध्येबाट अध्यक्षले बढीमा रजना प्रतिनिधि मनोनित गर्न सकिने ।

४.२ वडा बालअधिकार समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

(क) वडा भित्र विशेष संरक्षणको आवश्यकता भएका बालबालिकाको तथ्याङ्क संकलन गर्ने, अद्यावधिक गर्ने र नगर बालअधिकार समितिसमक्ष पेश गर्ने ।

(ख) वडा भित्र बालबालिकाहरुका क्षेत्रमा कार्यरत संघसंस्था, बालक्लब, मञ्च, समुह, लगायतका निकायहरुको फेहरिस्त तयार पारी नगर बालअधिकार समितिमा पेश गर्ने र यस्ता निकायहरूसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गरी बालअधिकार सम्बन्धी प्रबर्द्धनात्मक र संरक्षणात्मक कार्यहरु गर्ने/गराउने

(ग) बाल अधिकारको क्षेत्रमा स्थानीय आवश्यकता पहिचान गरी कार्यक्रमहरुको योजना तर्जुमा गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

(घ) वडा भित्र बालअधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धनका निमित्त चेतना अभिवृद्धि गर्ने गराउने ।

(ङ) बाल अधिकारको क्षेत्रमा स्थानीय संघसंस्थालाई कार्य गर्न उत्प्रेरित गर्ने ।

(च) वडा भित्र बालअधिकार हनन् भएका घटनाका सम्बन्धमा आएका उजुरीका सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायसंग समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्ने ।

(छ) आवश्यकता अनुसार बालबालिकाको निमित्त आकस्मिक सहयोगको व्यवस्था मिलाउने ।

(ज) बालसंरक्षणका विषयमा वकालत गर्ने र वडा समितिलाई बाल अधिकारको क्षेत्रमा प्रभावकारी सहयोग गर्ने ।

(झ) वडा भित्र बालबालिका सम्बन्धमा भए गरेका कार्यक्रमको प्रगति प्रतिवेदन तयार पार्ने र सम्बन्धित नगर बाल नगर बालअधिकार समिति समक्ष पेश गर्ने ।

परिच्छेद ५

कोष सम्बन्धी व्यवस्था

क) बाल अधिकार संरक्षण लागि आवश्यक पर्ने कोषको व्यवस्थापन गर्ने र सोको लागि एक निर्देशिका तयार लागु गर्न सकिनेछ ।

५.१ वडा बाल अधिकार समिति बैठक सम्बन्धी व्यवस्था

क) वडा बालअधिकार समितिको महिनामा कम्तीमा एक पटक बैठक बस्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद ६

यो कार्यविधि प्रचलित कानुनसंग बाभिएको हदमा स्वतः अमान्य हुनेछ ।

परिच्छेद ७

आवश्यकता अनुसार यो कार्यविधि परिमार्जन संसोधन गर्न सकिनेछ ।

परिच्छेद ८

बालअधिकार सम्बन्धमा अनुसुची १ बमोजिम छुट्टै छाप र भण्डा हुनेछ ।

